

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia Ryszard Marchwicki

Protokolant: Sekr. sąd. Agnieszka Stawujak

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2023 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa zarządcy masy sanacyjnej dłużnika M. G., prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...)

przeciwko 1/ Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Rejonowego P. – Nowe Miasto i Wilda w P., 2/ (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.,

3/ K. C. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 21 grudnia 2020 r sygn. akt I C 1013/18

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1 w ten sposób , że powództwo przeciwko pozwanemu (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. oddala w całości,

b) w punkcie 5 w ten sposób, że kosztami postępowania obciąża strony stosunkowo powoda w 58% i pozwany Skarb Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego P. – Nowe Miasto i Wilda w P. w 42% i z tego tytułu:

- zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego P. – Nowe Miasto i Wilda w P. na rzecz powoda kwotę 4.543 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

c) uchyla punkt 5 tiret 2 wyroku,

II. w pozostałym zakresie apelację oddala,

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. 12.113 zł tytułem zwrotu opłaty od apelacji oraz 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Ryszard Marchwicki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. Katarzyna Surażyńska

UZASADNIENIE

Pozwem z 4 lipca 2018 r. powódka M. G. wniosła o zasądzenie od pozwanych Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. oraz (...) S.A. solidarnie kwoty 585.557,59 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 9 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty, nadto o zasądzenie od pozwanych zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Postanowieniem z 4 września 2018 r. powódka została zwolniona od kosztów sądowych w części, tj. opłaty stosunkowej od pozwu ponad kwotę 5.000 zł.

W odpowiedzi na pozew z 2 listopada 2018 r. pozwany (...) SA z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew z 5 listopada 2018 r. pozwany Skarb Państwa – Prezes Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej według norm przepisanych oraz wezwanie do udziału w sprawie komornika sądowego K. C. (1).

Postanowieniem z 15 stycznia 2015 r. Sąd na podstawie art. 194 § 1 k.p.c. wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego byłego Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. K. C. (1).

Pismem z 20 maja 2019 r. powódka sprecyzowała żądane pozwu i wniosła o zasądzenie od pozwanych Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. oraz (...) S.A. solidarnie na rzecz zarządcy masy sanacyjnej M. G. kwoty 585.557,59 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 9 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty, a także zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Ponadto zarządca masy sanacyjnej dłużnika wstąpił do niniejszego postępowania.

Pismem z 19 marca 2020 r. powódka podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie. Wskazała, że nie wykazano winy umyślnej pozwanego K. C. (1), a wykazano z pewnością rażące niedbalstwo. Podniosła, że ubezpieczyciel odpowiada również za szkody wyrządzone przez Komornika sądowego z winy umyślnej, co wynika z § 2 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Finansów z 24 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych. Stwierdziła, że roszczenie nie jest przedwczesne, a art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji stanowi samodzielną podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa solidarnie z komornikiem sądowym za szkody w działaniach egzekucyjnych komornika sądowego. Ustawodawca nie uregulował tej odpowiedzialności jako odpowiedzialności subsydiarnej tych podmiotów i nie uzależnił ich odpowiedzialności od braku skutecznego wyegzekwowania od wierzyciela pozyskanych bezprawnie środków.

W piśmie procesowym z 6 sierpnia 2020 r. pozwany (...) S.A. podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie i wniósł o oddalenie powództwa, niezależnie od tego, na czyją rzecz kwota dochodzona pozwem miałyby zostać zasądzona (M. G. bądź zarządcy jej masy sanacyjnej). Pozwany stwierdził, że komornik K. C. (1) egzekwując, a następnie nie zwracając powódce nienależnie pobranych kwot działał w sposób umyślny, które to zachowanie nie jest objęte zakresem obowiązkowego ubezpieczenia OC komorników sądowych.

Zaskarżonym wyrokiem (zaocznym wobec pozwanego K. C. (1)) Sąd Okręgowy:

1. zasądził od pozwanych Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. oraz (...) SA in solidum na rzecz powoda – zarządcy masy sanacyjnej dłużnika M. G., prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą (...) kwotę 244.253,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 22 grudnia 2020 r. do dnia zapłaty;

2. w pozostałym zakresie powództwo oddalił wobec pozwanych: Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. oraz (...) SA;

3. umorzył postępowanie wobec pozwanego K. C. (1);

4. odstąpił od obciążania powoda kosztami postępowania;

5. kosztami postępowania obciążył strony stosunkowo: powoda w 58% i pozwanych Skarb Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. oraz (...) SA w 42% i z tego tytułu:

– zasądził od pozwanych Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. i (...) SA in solidum na rzecz powoda kwotę 4.543 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,

– nakazał ściągnąć od pozwanych Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. i (...) SA in solidum na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w P. kwotę 12.297 zł tytułem części opłaty sądowej od pozwu.

Podstawą powyższego rozstrzygnięcia – w zakresie niezbędnym dla rozpoznania apelacji pozwanego ubezpieczyciela – były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W 2010 r. powódka prowadząca działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w S. podjęła współpracę z (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.. Powódka dla C. wykonywała usługi transportowe, posiadała 15 samochodów ciężarowych, a od C. kupowała paliwo (powódka miała u tej spółki kredyt kupiecki).

(...) sp. z o.o. zakończyła z powódką współpracę i zażądała zwrotu pieniędzy. W 2011 r. wszczęła przeciwko powódce postępowanie o zapłatę. Toczyło się ono przed Sądem Okręgowym w P. pod sygn. akt IX GNc 236/11. 11 marca 2011 r. został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, na podstawie którego zasądzono od M. G. na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. kwotę 305.984,36 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot 51.430,00 zł od dnia 27 grudnia 2010 r. do dnia zapłaty, 127.350,98 zł od dnia 13 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty, 127.203,38 zł od dnia 23 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty, a także kwotę 11.042,00 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Nakaz zapłaty z dnia 11 marca 2011 r. uprawomocnił się, a powódka spłaciła powyższe świadczenie.

W dniu 8 lipca 2011 r. powódka oraz spółka (...) sp. z o.o. zawarły ugodę pozasądową, na mocy której strony tej ugody oświadczyły, że na dzień 8 lipca 2011 r. powódka dokonała zapłaty całej kwoty tytułem należności głównej wynikającej z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 11 marca 2011 r. W § 2 ust. 4 ugody, postanowiono, że zapłata przez powódkę kwoty 11.042,00 zł zaspokoi wszelkie roszczenia spółki z tytułu nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. Powódka uiszcza na rzecz powyższej spółki pozostałą kwotę tj. 11.042,00 zł, co doprowadziło do wygaśnięcia świadczenia.

16 lipca 2015 r. (...) sp. z o.o. w P. wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko powódce o zapłatę należności wynikających z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 11 marca 2011 r. Postępowanie egzekucyjne było prowadzone przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. K. C. (1) pod sygn. akt KM 2575/15.

Powódka dowiedziała się od banku, że wszystkie jej rachunki bankowe zostały zablokowane przez ww. komornika sądowego z wniosku wierzyciela (...) sp. z o.o.

Zawiadomienie z 16 lipca 2015 r. o wszczęciu postępowania egzekucyjnego zostało doręczone powódce 22 lipca 2015 r.

19 lipca 2015 r. powódka zwróciła się o pomoc do swojego pełnomocnika, a 20 lipca 2015 r. mąż powódki S. G. wraz z ówczesnym aplikantem adwokackim O. S. udali się osobiście do kancelarii komorniczej komornika sądowego K. C. (1) celem wyjaśnienia sytuacji. W tym dniu złożono również do Komornika sądowego wnioski o wstrzymanie się z dokonaniem czynności w trybie art. 822 k.p.c. Powódka do wniosku dołączyła dokumenty w postaci: ugody pozasądowej z 8 lipca 2011 r. w odpisie, potwierdzenia salda z 15 lipca i 28 listopada 2011 r. w odpisie.

Komornik sądowy K. C. (1) wskazał wówczas, że wobec oczywistości przedłożonych dokumentów wstrzyma się z dokonaniem czynności w sprawie i do czasu wyjaśnienia sprawy nie przekaze wierzycielowi żadnych środków zabezpieczających od powódki. Ponadto powiedział jakie kroki prawne mieli dalej podejmować. Komornik twierdził, że nie miał kontaktu ze spółką (...) sp. z o.o., a wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego został złożony za pośrednictwem poczty przez profesjonalnego pełnomocnika. Niemniej jednak jeszcze w tym samym dniu, komornik spotkał się z przedstawicielami firmy (...) sp. z o.o.

Komornik pismem z 20 lipca 2015 r. zwrócił się do pełnomocnika powódki o przedłożenie kopii pozwu o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego celem załączenia do akt sprawy. 21 lipca 2015 r. przedłożono mu kopię wymaganego pozwu z 20 lipca 2015 r.

Komornik także pismem z 20 lipca 2015 r. zwrócił się do pełnomocnika wierzyciela spółki (...) sp. z o.o. o zajęcie stanowiska w sprawie dalszego prowadzenia egzekucji.

Pismem z 21 lipca 2015 r. wierzyciel – (...) sp. z o.o. zaprzeczył okolicznościom podniesionym przez powódkę, zanegował prawdziwość podpisów złożonych na ugodzie i wniósł o kontynuowanie postępowania egzekucyjnego.

21 lipca 2015 r. Komornik wydał postanowienie na podstawie którego odmówił wstrzymania czynności egzekucyjnych. W uzasadnieniu wskazał, że w świetle jednoznacznego stanowiska wierzyciela uznał, iż przedłożone przez dłużniczkę dokumenty nie mogły zostać uznane za niebudzący wątpliwości dowód na piśmie, że obowiązku swojego dopełniła. Komornik stwierdził, że nie zaistniały okoliczności uzasadniające wstrzymanie się z dokonaniem czynności w trybie art. 822 k.p.c.

20 lipca 2015 r. powódka, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, złożyła w Sądzie Okręgowym w P. pozew o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 11 marca 2011 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

21 lipca 2015 r. spółka (...) złożyła odpowiedź na pozew. Postępowanie było prowadzone pod sygn. akt IX GC 792/15.

22 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał postanowienie o udzieleniu powódce zabezpieczenia roszczenia poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego prowadzonego pod sygn. akt KM 2575/15.

Małżonek powódki S. G. oraz jej pełnomocnik osobiście 24 lipca 2015 r. przekazali komornikowi K. C. (1) odpis postanowienia z 22 lipca 2015 r. o zabezpieczeniu roszczenia.

Postanowieniem z 24 lipca 2015 r. komornik uchylił zajęcia wierzytelności z rachunków bankowych powódki. Mężowi powódki S. G. wydano wydruk z informacją o zatrzymanych środkach pieniężnych oraz odblokowano wszystkie rachunki bankowe powódki.

Wyrokiem z 1 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie IX GC 792/15 pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 11 marca 2011 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygn. akt IX GNc 236/11. Ponadto Sąd zasądził na rzecz powódki zwrot kosztów postępowania w wysokości 22.517 zł.

Komornik K. C. (1) przekazał na konto wskazane przez wierzyciela – (...) sp. z o.o.:

- 21 lipca 2015 r. kwotę 84.866,21 zł,
- 22 lipca 2015 r. kwotę 56.922,67 zł,
- 23 lipca 2015 r. kwotę 103.951,02 zł,
- 23 października 2015 r. kwotę 244.253,32 zł.

27 lipca 2015 r. na konto powódki Komornik przekazał kwotę 95.001,79 zł, która wcześniej nie została przekazana wierzycielowi.

W toku postępowania egzekucyjnego komornik K. C. (1) wyegzekwował od powódki i przekazał spółce (...) sp. z o.o. łącznie kwotę 490.013,22 zł. Ponadto pobrał od powódki opłatę egzekucyjną w wysokości 73.044,37 zł. Powódka składała wniosek o obniżenie tej opłaty, ale nie został uwzględniony.

Łącznie komornik pobrał i wyegzekwował od powódki kwotę 563.057,59 zł.

Powódka po prawomocnym zakończeniu postępowania sądowego o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności zwróciła się do spółki (...) sp. z o.o. z wezwaniem do dobrowolnej zapłaty nienależnie pobranego świadczenia w wysokości 563.037,59 zł. Spółka (...) sp. z o.o. nie odbierała korespondencji, a wezwanie do zapłaty zostało zwrócone powódce przez operatora pocztowego.

Powódka wszczęła postępowanie egzekucyjne przeciwko spółce (...) sp. z o.o. w zakresie kosztów postępowania sądowego w wysokości 2.000 zł i kosztów postępowania klauzulowego w wysokości 126 zł.

Postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym S. i Zachód w S. R. W. w sprawie o sygn. akt Km 1843/17 postanowieniem z 26 lutego 2018 r. zostało umorzone z uwagi na jego bezzasadność.

Spółka (...) sp. z o.o. w 2012/2013 r. zakończyła prowadzić działalność gospodarczą. Powódka bezskutecznie próbowała nawiązać kontakt ze spółką. Firma (...) sp. z o.o. nie zwróciła powódce środków pieniężnych wyegzekwowanych przez Komornika K. C. (1).

Powódka w związku z postępowaniem komornika sądowego K. C. (1) złożyła zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej S.-Zachód w S. o podejrzeniu popełnienia na jej szkodę przestępstwa oszustwa. Postępowanie toczy się pod sygn. akt 3Ds. 308/15.

Wobec Komornika sądowego zostało także wszczęte postępowanie przez Prokuraturę Rejonową P. w P. w sprawie o sygn. akt 2Ds. 61/15/36.

W toku postępowania przygotowawczego ustalono, że środki pieniężne pochodzące z rachunków bankowych powódki nie zostały przekazane na konto bankowe firmy (...) sp. z o.o., tylko na rachunek bankowy innej osoby.

Postanowieniem z 27 września 2018 r. Sąd Rejonowy S. w S. w sprawie o sygn. akt XII GR 19/18 otworzył postępowanie sanacyjne dłużnika M. G. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą (...) oraz zezwolił dłużnikowi na wykonywanie zarządu własnego nad całością przedsiębiorstwa w zakresie nieprzekraczającym zakresu zwykłego zarządu.

Powódka pismem z 24-26 lipca 2017 r. wezwała pozwany Skarb Państwa – Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. do zapłaty kwoty 585.716,22 zł do 9 sierpnia 2017 r.

Pismem z 12 września 2017 r. wezwała pozwany Skarb Państwa do zajęcia stanowiska.

W piśmie z 29 września 2017 r. Skarb Państwa – Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. odmówił dobrowolnej zapłaty świadczenia w wysokości 585.716,22 zł.

Komornik K. C. (1) w związku z prowadzoną Kancelarią (...) w okresie od 11 stycznia 2015 r. do 10 stycznia 2016 r. miał zawarte obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności.

Po uzyskaniu informacji o ubezpieczycielu byłego Komornika K. C. (1), powódka w piśmie z 20 kwietnia 2018 r. zgłosiła szkodę (...) SA szkodę z tytułu bezprawnie podjętych działań przez Komornika, wzywając do zapłaty kwoty 585.716,22 zł.

Pozwane towarzystwo ubezpieczeniowe nie uznało swojej odpowiedzialności i odmówiło wypłaty odszkodowania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że powództwo przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. oraz (...) SA co do zasady zasługuje na uwzględnienie.

Poza sporem pozostawał fakt prowadzenia przez byłego Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym P. Miasto i Wilda w Poznaniu K. C. (1) postępowania egzekucyjnego pod sygn. KM 2575/15, jak również okoliczność wyegzekwowania i przekazania przez komornika na rzecz wierzyciela (...) sp. z o.o. kwoty 490.013,22 zł oraz pobrania przez komornika sądowego opłaty egzekucyjnej w wysokości 73.044,37 zł. Bezsparnie powódka zainicjowała powództwo przeciwegzekucyjne przeciwko ww. spółce i je wygrała. Poza sporem pozostawało też, że powódce należy się od tej spółki kwota 22.500 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności. Bezsparnie powódka uregulowała w 2011 roku świadczenie pieniężne wobec spółki wynikające z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 11 marca 2011 r. w sprawie o sygn. akt IX GNc 236/11, które było następnie przedmiotem postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego K. C. (1) pod sygn. akt KM 2575/15.

Powódka po dowiedzeniu się o wszczęciu postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego K. C. (1) skontaktowała się ze swoim pełnomocnikiem, przygotowała dokumenty i 20 lipca 2015 r. jej mąż S. G. wraz z aplikantem adwokackim udali się do komornika sądowego, z którym rozmawiali osobiście i złożyli wniosek o wstrzymanie postępowania egzekucyjnego oraz złożyli dokumenty na okoliczność spełnienia świadczenia, m.in. ugodę pozasądową. Ponadto 20 lipca 2015 r. pełnomocnik powódki złożył pozew o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, tj. nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 11 marca 2011 r., sygn. akt IX GNc 236/11. Kopie pozwu wraz z prezentatą sądu dostarczono komornikowi 21 lipca 2015 r. 21 lipca 2015 r. wierzyciel – (...) sp. z o.o. zakwestionował złożone przez powódkę dokumenty i wniósł o dalsze prowadzenie postępowania egzekucyjnego. 21-23 lipca 2015 r. komornik K. C. (1) wyegzekwował od powódki i przekazał na rzecz wierzyciela łącznie 245.739,90 zł. 24 lipca 2015 r. mąż powódki dostarczył komornikowi sądowemu postanowienie zabezpieczające sądu z 22 lipca 2015 r. o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego. Od 24 lipca 2015 r. komornik sądowy nie pobierał środków pieniężnych z rachunków bankowych powódki (poza 23 października 2015 r., o czym będzie jeszcze mowa poniżej). Rachunki bankowe powódki zostały odblokowane. Zatem w pierwszej kolejności Sąd rozważył czy komornik sądowy winien na podstawie art. 822 k.p.c. wstrzymać postępowanie egzekucyjne i do kiedy je ewentualnie prowadzić.

Co do ww. wniesienia przez (...) sp. z o.o. o dalsze prowadzenie postępowania egzekucyjnego, to Sąd wskazał, że komornik był tym wnioskiem związany i do czasu zawieszenia postępowania sądowego mógł prowadzić dalej egzekucję. Komornik 21 lipca 2015 r. wydał postanowienie o oddaleniu wniosku o wstrzymanie egzekucji, po zajęciu stanowiska przez wierzyciela i dopiero od 21 lipca 2015 r. przekazywał pobrane kwoty wierzycielowi, wcześniej tego nie robił. Ponadto Sąd zaznaczył, że powódka nie złożyła skargi na postanowienie komornika z 21 lipca 2015 r., a skorzystała z przysługującego jej prawa złożenia pozwu o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności i w toku tego postępowania najpierw uzyskała postanowienie o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez byłego komornika sądowego K. C. (1) pod sygn. akt KM 2575/15, a następnie wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy.

Tym samym Sąd uznał, że kwoty pobrane przez komornika 21 lipca 2015 r. w wysokości 84.866,21 zł, 22 lipca 2015 r. w wysokości 56.922,67 zł oraz 23 lipca 2015 r. w wysokości 103.951,02 zł zostały pobrane i przekazane wierzycielowi zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Od 24 lipca 2015 r., tj. od dostarczenia postanowienia o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego komornik był zobowiązany do wstrzymania się od dalszych czynności egzekucyjnych. Jakkolwiek zgodzić należy się z powódką, że postanowienie z 22 lipca 2015 r. zgodnie z art. 360 k.p.c. jest skuteczne z chwilą jego wydania, niemniej jednak komornik dopiero 24 lipca 2015 r. został zapoznany z jego treścią – to

wówczas mąż powódki przekazał mu postanowienie z 22 lipca 2015 r. Skoro komornik w okresie od 22 do 24 lipca 2015 r. nie posiadał wiedzy o wydaniu postanowienia z 22 lipca 2015 r., to nie mógł skutecznie wstrzymać się z wykonywaniem czynności. Dopiero od 24 lipca 2015 r. był zobowiązany do nieprowadzenia czynności egzekucyjnych wobec zawieszenia postępowania egzekucyjnego.

Wobec powyższego w ocenie Sądu w zakresie kwoty łącznie 245.739,90 zł nie można czynić czynnościom podejmowanym przez komornika żadnych zarzutów, albowiem były one wykonywane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Tym samym w tym zakresie roszczenie powódki okazało się bezzasadne i podlegało oddaleniu.

Powódka wносиła także o zasądzenie na swoją rzecz kwoty 73.044,37 zł z tytułu nienależnie ustalonej opłaty egzekucyjnej, wyegzekwowanej od niej. W ocenie Sądu roszczenie powódki w zakresie powyższej kwoty nie zasługiwało na uwzględnienie. Wysokość opłaty egzekucyjnej została prawidłowo ustalona. Powódka w toku postępowania egzekucyjnego wносиła o obniżenie opłaty, ale jej wniosek nie został uwzględniony (prawomocne orzeczenie Sądu). Zatem wysokość opłaty egzekucyjnej została prawidłowo ustalona i naliczona zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Skoro zaś komornik nie bada wymagalności roszczenia, to tym samym mógł wyegzekwować od powódki jako dłużniczki opłatę egzekucyjną. W ocenie Sądu, powódka z roszczeniem w zakresie opłaty egzekucyjnej powinna wystąpić wobec spółki (...) sp. z o.o., która zainicjowała postępowanie egzekucyjne, a nie wobec pozwanych.

Powódka domagała się także zwrotu kwoty 22.517 zł zasądzonej na jej rzecz wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z 1 czerwca 2016 r. W ocenie Sądu powyższe roszczenie było bezzasadne i nie zasługiwało na uwzględnienie. Brak było jakichkolwiek podstaw do żądania zapłaty ww. kwoty od pozwanych. Dotyczyła ona kosztów procesu, którymi został obciążony wierzyciel przegrywający proces o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Powódka miała prawo wszcząć odrębne postępowanie sądowe, celem ochrony swoich praw. Jednakże koszty związane z postępowaniem sądowym dotyczącym pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego nie pozostają w adekwatnym związku przyczynowym z działaniem komornika sądowego. Koszty procesu wynikające z postępowania sądowego o sygn. akt IX GC 792/15 powinien bezpośrednio zapłacić wierzyciel – (...) sp. z o.o., a nie pozwani. Okoliczność, że postępowanie egzekucyjne wobec wierzyciela okazało się nieskuteczne nie ma znaczenia w niniejszej sprawie i nie może stanowić przesłanki obciążenia tymi kosztami pozwanych.

Dalej Sąd rozważał żądanie powódki w zakresie zwrotu kwoty 244.253,32 zł, która została pobrana przez komornika K. C. (1) z jej rachunku bankowego 23 października 2015 r. W ocenie Sądu powyższa kwota została pobrana przez byłego już komornika sądowego bezprawnie. Postępowanie egzekucyjne prowadzone pod sygn. akt KM 2575/15 od 24 lipca 2015 r. było zawieszona. Zatem komornik nie powinien podejmować żadnych działań i czynności egzekucyjnych do czasu prawomocnego zakończenia powództwa przeciwegzekucyjnego, w którego toku zostało wydane postanowienie o zabezpieczeniu powództwa poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Komornik nie czekał jednak do zakończenia postępowania sądowego i bez żadnych podstaw prawnych pobrał z rachunku bankowego powódki kwotę 244.253,32 zł (k. 149 akt egzekucyjnych KM 2575/15). Tym samym powódka wykazała, że w zakresie kwoty 244.253,32 zł działania komornika K. C. (1) były bezprawne. Zatem należało w tym kontekście rozważyć zakres odpowiedzialności pozwanych.

Przytaczając treść przepisów art. 23 ust. 1 i 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, Sąd stwierdził, że powódka (poszkodowana) wykazała, iż zachowanie komornika K. C. (1) było niezgodne z prawem (co do kwoty 244.253,32 zł), szkodę w jej majątku w wysokości 244.253,32 zł oraz związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy szkodą a zachowaniem komornika sądowego.

Przesłanki odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. wynikają zaś z ww. przepisów (w wersji obowiązującej w chwili działań podejmowanych przez komornika K. C. (1) w sprawie egzekucyjnej KM 2575/15).

W odniesieniu do odpowiedzialności pozwanego (...) SA, Sąd wskazał, że wynika ona z art. 24 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Z całokształtu okoliczności sprawy wynika, że komornik K. C. (1) w związku z prowadzoną Kancelarią (...) miał zawarte obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za szkody, które mogą zostać

wyrządzone w związku z wykonywaniem czynności. Wymagania dotyczące zakresu tego ubezpieczenia reguluje rozporządzenie Ministra Finansów z 24 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych. Odnośne ubezpieczenia obowiązkowe uregulowano zaś w art. 3, art. 4, art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Z przywołanych przepisów zdaniem Sądu nie wynika, aby odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń została wyłączona na skutek działań komornika sądowego wywołanych winą umyślną. Odnotował, że w orzecznictwie wskazuje się, iż komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności (art. 23 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji). Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę solidarnie z komornikiem (art. 23 ust. 3 wskazanej ustawy). Odpowiedzialność odszkodowawcza komornika uregulowana w komentowanym przepisie jest odpowiedzialnością deliktową, której przesłanką jest działanie lub zaniechanie niezgodne z prawem, bez względu na zawinienie komornika.

W świetle powyższego Sąd stwierdził, że powódka wykazała roszczenie co do zasady jak i wysokości w zakresie kwoty 244.253,32 zł oraz odpowiedzialność pozwanych (poza K. C. (1) wobec którego nie wywodziła żadnych roszczeń). W ocenie Sądu nie sposób zgodzić się z pozwanym Skarbem Państwa – Prezesem Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P., iż roszczenie powódki jest przedwczesne. Skoro ustawodawca uregulował zakres odpowiedzialności i przesłanki odpowiedzialności innych podmiotów niż wierzyciele (w tym przypadku (...) sp. z o.o.), to powódka miała prawa wybrać podmioty, od których będzie domagać się naprawienia szkody. Co do pozostałych roszczeń, wobec braku wykazania ich zasadności i nałożenia obowiązku naprawy szkody na pozwanych, powódka winna w tym zakresie domagać się naprawienia szkody od wierzyciela – (...) sp. z o.o. z siedzibą w P..

Sąd zasądził zatem od pozwanych Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego P. Miasto i Wilda w P. oraz (...) SA in solidum kwotę 244.253,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po dniu wydania wyroku do dnia zapłaty (pkt 1 wyroku).

W punkcie 4 wyroku Sąd w oparciu o art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania strony powodowej kosztami procesu. Wskazał, że M. G. została zwolniona od kosztów sądowych w części, tj. w zakresie opłaty od pozwu ponad kwotę 5.000 zł. Jej sytuacja majątkowa przedstawiona na potrzeby tego wniosku, jak i w toku postępowania wskazuje, że nie dysponuje środkami pozwalającymi na poniesienie tych kosztów i znajduje się w trudnej sytuacji majątkowej. Wobec niej jest prowadzone postępowanie sanacyjne, a obecnie w jej miejsce do procesu wstąpił zarządca masy sanacyjnej. Nadto, zdaniem Sądu za nieobciążaniem strony powodowej kosztami procesu i kosztami poniesionymi przez pozwanych (Skarb Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. oraz (...) SA) przemawia charakter sprawy. W tych okolicznościach w ocenie Sądu względy słuszności przemawiają za powyższym rozstrzygnięciem.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 5 wyroku na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany (...) SA, zaskarżając go w części uwzględniającej powództwo, tj. co do kwoty 244.253,32 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (pkt 1 wyroku) oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu (pkt 4 i 5 wyroku) oraz zarzucając tym rozstrzygnięciom:

1. błąd w ustaleniach faktycznych (art. 368 § 1¹ k.p.c.) poprzez nieustalenie przez Sąd I instancji, że ubezpieczony komornik K. C. (1) wyrządzając szkodę stronie powodowej działał w sposób umyślny,
2. naruszenie art. 11 ust. 2 w zw. z art. 9 ust. 2 ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych obejmuje również szkody wyrządzone umyślnie,

3. naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i nieobciążenie strony powodowej kosztami postępowania poniesionymi przez pozwanego (...) SA w sytuacji gdy brak było podstaw do zastosowania tego przepisu.

Podnosząc powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się w większości zasadna.

Jakkolwiek Sąd I instancji słusznie ustalił, że pozwany Skarb Państwa – Prezes Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w P. odpowiadają za bezprawne czynności komornika sądowego K. C. (1) w zakresie pobrania z konta dłużnika (M. G.) kwoty 244.253,32 zł, mimo zawieszenia postępowania egzekucyjnego, to jednak – jak trafnie zarzuca apelujący – nie sposób obciążyć taką odpowiedzialnością również pozwanego ubezpieczyciela.

Wbrew zapatrywaniom Sądu Okręgowego, ustalenie winy komornika w powyższym zakresie (jej umyślność bądź nieumyślność) miało w niniejszej sprawie decydujące znaczenie.

I tak, zasady zawierania ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej komorników sądowych dotyczą ubezpieczeń obowiązkowych przewidzianych w art. 4 powołanej przez Sąd I instancji ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zgodnie zaś z art. 4 pkt 1-4 cyt. ustawy, ubezpieczeniami obowiązkowymi są:

- 1) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów,
- 2) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego,
- 3) ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych oraz
- 4) ubezpieczenia wynikające z przepisów odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, nakładających na określone podmioty obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

Stosownie przy tym do art. 9 ust. 2 cyt. ustawy, umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 4 pkt 1 i 2, obejmuje również szkody wyrządzone umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczającego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność. Wobec czego, w innych ubezpieczeniach niż wymienione w art. 4 pkt 1 i 2, w tym m.in. ubezpieczeniu OC komorników sądowych, szkody wyrządzone przez ubezpieczającego umyślnie są wyłączone z odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Jak trafnie wskazał przy tym apelujący, na gruncie przepisów ustawy z 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, od 1 stycznia 2005 r. poza okresem ochrony ubezpieczeniowej pozostają szkody wyrządzone przez sprawcę umyślnie, za wyjątkiem umów ubezpieczeniowych OC posiadaczy pojazdów mechanicznych oraz ubezpieczenia OC rolników. Podobnie wskazał np. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z 11 grudnia 2018 r. w sprawie o sygn. I ACa 456/18 (OSASz 2019/2/51; cytowanym następnie m.in. przez Sąd Apelacyjny w K. w wyroku z 11 lutego 2022 r., I ACa 1273/21, Legalis nr 2694692), choć w stanie faktycznym sprawy chodziło o ubezpieczenie obowiązkowe radców prawnych, niemniej per analogiam można odnieść jego ocenę prawną również do ubezpieczenia OC komorników sądowych. W powyższym wyroku wskazano, że 1 stycznia 2005 r. weszła w życie ustawa z 3 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 281, poz. 2778). W uzasadnieniu jej projektu (Sejm RP IV Kadencji, Nr druku 3482), wprowadzającej w treści art. 11 ust. 2 przedmiotowej ustawy wyłączenie odpowiedzialności zakładów ubezpieczeń za szkodę wyrządzoną umyślnie w zakresie ubezpieczeń, o których stanowi art. 4 pkt 4, wskazano, iż poprzednie brzmienie art. 9 uniemożliwiałoby wyłączenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń za szkody wynikłe z

winy umyślnej ubezpieczonego, więc brak wyłączenia w tym zakresie mógł stanowić zachętę do działań niezgodnych z prawem, nadużyć, a także powodować, że ryzyko ubezpieczenia wszystkich grup zawodowych było nieatrakcyjne. W efekcie więc art. 9 ust. 2 otrzymał brzmienie: „umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 4 pkt 1 i 2, obejmuje również szkody wyrządzone umyślnie lub w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczającego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność”, zaś w art. 11 ust. 2 wskazano, że „umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 4 pkt 4, obejmuje również szkody wyrządzone w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczonego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność”, co dodatkowo obwarowano w nowym ust. 3 prawem zakładu ubezpieczeń do dochodzenia od ubezpieczonego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność, zwrotu wypłaconego z tytułu ubezpieczeń obowiązkowych, o których mowa w art. 4 pkt 4, odszkodowania za szkody określone w ust. 2.

Nie ulega zatem wątpliwości, że od 1 stycznia 2005 r. ubezpieczyciel obejmujący ochroną ubezpieczeniową komornika w związku z wykonywaniem przez tę osobę czynności, o których mowa w art. 3 obecnej ustawy z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (którego odpowiedzialność wynikała w realiach przedmiotowej sprawy z art. 24 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji) nie odpowiada za szkody bezprawne wyrządzone z winy umyślnej. W konsekwencji, umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej, o którym mowa w art. 4 pkt 4, obejmuje również szkody wyrządzone w wyniku rażącego niedbalstwa ubezpieczonego lub osób, za które ponosi on odpowiedzialność, lecz zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela nie jest większy, skoro nie obejmuje czynności będących wyrazem winy umyślnej. Z przedłożonej przez pozwanego (...) SA polisy ubezpieczeniowej (k. 728) nie wynika również, by w umowie ubezpieczenia (jej wznowieniu z 9 stycznia 2015 r.) zawartej pomiędzy byłym komornikiem sądowym a zakładem ubezpieczeń rozszerzono odpowiedzialność pozwanego ubezpieczyciela na szkody wyrządzone przez komornika z winy umyślnej.

Na gruncie prawa cywilnego zaś, czyn sprawcy jest umyślny, jeżeli ma on zamiar naruszenia norm postępowania lub co najmniej przewiduje taką możliwość i godzi się na nią. Do przypadków zachowania umyślnego można przy tym zaliczyć obydwa rodzaje zamiaru: bezpośredni (chęć przekroczenia normy postępowania) i ewentualny (wynikowy, polegający na przewidywaniu możliwości czy wręcz konieczności przekroczenia normy postępowania i godzeniu się na to).

Przypomnieć wobec tego trzeba, że wykazana przez stronę powodową szkoda dotyczyła bezprawnego działania komornika, który – mimo przedłożenia mu 24 lipca 2015 r. odpisu zabezpieczającego postanowienia Sądu (co do zawieszenia postępowania egzekucyjnego KM 2575/15) – 23 października 2015 r. pobrał z rachunku bankowego dłużniczki 244.253,32 zł. Komornik dysponował zatem odpisem orzeczenia, zgodnie z którym powinien był wstrzymać się z dalszymi czynnościami egzekucyjnymi, które jednak całkowicie zignorował. Mając przy tym na uwadze wymogi co do profesjonalnego wykonywania czynności zawodowych komorników, należy podzielić ocenę apelującego co do konieczności przypisania komornikowi winy umyślnej. Dodać trzeba, że pobranej bezprawnie kwoty komornik nie przekazał wierzycielowi ani następnie nie zwrócił dłużniczce. Wobec tego, nie sposób uznać, że powyższe działania komornika K. C. stanowiły jedynie rażące niedbalstwo.

Powyższe przemawia za uznaniem za apelującym, że jego odpowiedzialność jako ubezpieczyciela jest w niniejszej sprawie wyłączona.

Sąd Apelacyjny nie podzielił natomiast stanowiska pozwanego ubezpieczyciela co do naruszenia przez Sąd i instancji art. 102 k.p.c.

Sąd w tym zakresie w całości podzielił argumenty i stanowisko wyrażone w uzasadnieniu Sądu I Instancji .

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo przeciwko (...) S.A. Konsekwencją oddalenia powództwa była również zmiana punktu 5 wyroku i obciążenie kosztami procesu w 42 % jedynie pozwanego - Skarb Państwa Prezesa Sądu Rejonowego P. G. i J. w P..

Nadto sąd uchylił punkt 5 tiret drugi wyroku. W tym punkcie bowiem Sąd Okręgowy nieprawidłowo nakazał ściągnąć od Skarbu Państwa –Prezesa Sądu Rejonowego P. G. i J. w P. nieopłacone koszty w postaci częściowej opłaty od pozwu na rzecz Skarbu Państwa. Zgodnie natomiast z art. 94 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Skarb Państwa nie ma obowiązku uiszczania opłat sądowych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386§ 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. orzekł jak w punktach I i II wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108§ 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust 1 pkt.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 października 2015 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych.(Dz.u. 2018 poz 265).

Ryszard Marchwicki

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu na podstawie § 100a ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

St. sekr. sąd. Katarzyna Surażyńska

--	--	--